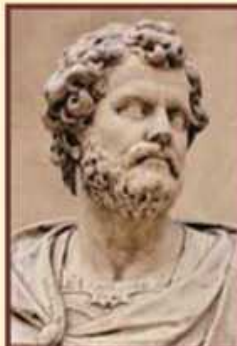

KAREL RICHTER

Hannibal před branami

KARTÁGO PROTI ŘÍMU
218–202 př. n. l.

EPOCHA

Ediční rada edice Polozapomenuté války

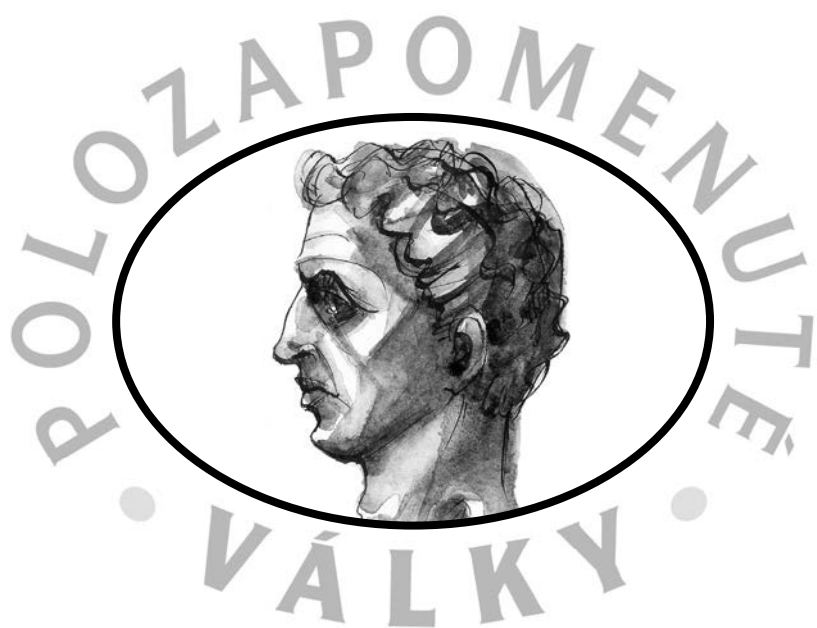
doc. PhDr. Jan Halada, CSc. (FSV UK, Institut komunikačních studií
a žurnalistiky)

doc. PhDr. Martin Kovář, Ph.D. (FF UK, ředitel Ústavu světových dějin
na FF UK)

prof. PhDr. Robert Kvaček, CSc. (FF UK a Technická univerzita Liberec)
PhDr. Karel Richter, CSc.

doc. PhDr. František Stellner, Ph.D. (FF UK a VŠE, ředitel Ústavu světo-
vých dějin na VŠE)

prof. PhDr. Aleš Skřivan, CSc. (FF UK, Ústav světových dějin)

EDICE

KAREL RICHTER

Hannibal před branami

KARTÁGO PROTI ŘÍMU
218–202 př. n. l.

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

**MĚSTO
LETOHRAD**
MĚSTO LITERATURY FAKTU

**Rodiště Miroslava Ivanova
JAROMĚŘ-JOSEFOV**

Recenzoval

profesor PhDr. Josef Opatrný, CSc.

Copyright © Karel Richter, 2012

Cover © Karel Kárász, 2012

Drawings © Markéta Sandanusová, 2012

Czech Edition © Nakladatelství Epocha, Praha 2012

ISBN 978-80-7425-147-4

OBSAH

Prolog	9
Povstání žoldnéřů	13
Propuštění chtěli své peníze	14
Povstání	22
Válečný požár	25
Poslední naděje	30
Vznik a výboje Říma	53
Etruskové	54
Římská republika	62
První punská válka	69
Přátelé v nouzi	70
Znepřátelení přátel	74
Válka pokračuje	79
Nevěrohodný mír	89
Dodatečné požadavky Říma	90
Hispanšská naděje	92
Hispanšské tažení	96
Hannibalův nástup	102
Dobytí Sagunta	109
Konec obléhání	140
Druhá punská válka	145
Návrat	146
Válka začíná	151
Příkaz k pochodu	158
S rukou na meči	169
V Itálii	181
První měření sil	186
Před dalšími boji	197
Bitva u Trasimenského jezera	202

Punský přívál	209
Canny	226
Zatmívání obzoru	247
Konec války v Itálii	292
Operace Afrika	314
Hannibal je tady!	326
Azyl v Efesu	360
Konec Kartága – perly moří	381
Chronologie událostí	394
Literatura	399

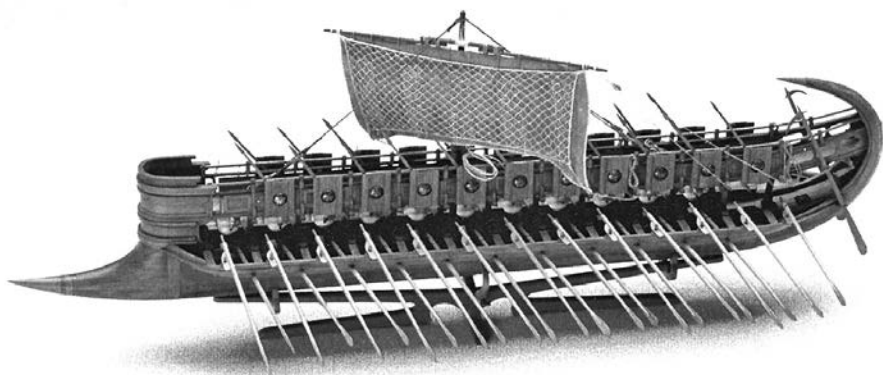
Dido a Aeneas (Nathaniel Dance, 1735–1811)

PROLOG

Nikdo vlastně přesně neví, kam až sahají počátky vzrušujících příběhů, které se chystáme vyprávět. Odvívjely se v době, kdy dvě velké, bohaté a mocné říše starověku spolu soupeřily o prvenství v tehdejší světě, až se posléze spolu utkaly v nelítostném boji o vládu nad ním. Počátky těchto příběhů se ztrácejí v šeru dějin starověkého Středomoří. Dvanáct století před naším letopočtem počali Foiničané objevovat svět. Nevelký semitský národ vtěsnaný do úzkého pruhu lesnatého území mezi pohořím Libanonu a pobřežím Střezozemního moře. Z libanonských cedrů se naučili vyrábět dokonalé koráby, umožňující daleké plavby po moři za obchodem až k Hérakleovým sloupům, jak se tehdy říkalo dnešní Gibraltarské úžině, a ještě dále. Na střezdomořském pobřeží založili a zbudovali výstavná přístavní města Tyros, Sídón, Bérytos, Byblos, Arados ... Na pobřeží podél plavebních tras dali vyrůst osadám, v nichž si námořníci mohli odpočinout, doplnit zásoby potravin a pitné vody, provést nezbytné opravy lodí a dopřát si i nějaký ten džbáněk vína a trochu slasti v povolné ženské náručí. Osady zároveň přijímaly kolonizační odliv obyvatelstva z přelidněných a Asyřany utlačovaných foinických měst. V objevitelském i kolonizačním úsilí vedlo město Tyros. Muži z Kanaánu, jak nazval Tyřany řecký historik Thúkýdídés, podle jeho svědectví patřili k prvním, kdo zřídili svá obchodní skladiště na výběžcích pevniny i na ostrovech kolem Sicílie. Při usilovném hledání nových obchodních možností se Foiničané vydávali na nové průzkumné plavby daleko za hranice sicilského prostoru až k africkým břehům a jejich lodě dopluly do nejvzdálenějších míst Střezozemního moře. Na africkém pobřeží postupně vystavěli celou síť opevněných strážních stanovišť, skladů, přístavišť a zásobovacích základen. U výběžků pohoří Atlasu, v dnešním Tunisku, v místě, kde se řeka Medžserta vlévá do moře, vyrostlo v roce 1100 před naším letopočtem přístavní město Utika, o němž ještě zvíme. Západní oblast Střezozemního moře ovládali Foiničané po celá staletí. Stali se výhradními provozovateli obchodu s Tartéssem, odkud se dováželo stříbro. Řekové, jejichž lodě tehdy brázdlly pouze Egejské moře, jim zatím ještě nebyli v námořním obchodu soupeři.

V devátém století před naším letopočtem propukla v Tyru mocenská krize. Královnu Elissu, jež nastoupila na trůn po svém otci králi Mathanovi, svrhl její mladší bratr Pygmalión. Zavraždil přitom jejího manžela Sychaea, aby se zmocnil jeho peněz a klenotů. Smrt nejspíš hrozila i svržené královně Elisse, známé též pod jménem Dido. Zachránila se útekem. Opustila Tyros spolu se skupinou obchodních podnikatelů, kteří si ve městě po mocenském převratu nebyli jisti majetkem ani životem. Elissa s sebou přitom vzala i všechny poklady, jež si násilnický bratr chtěl přivlastnit.

Lodě tyrských uprchlíků mířily zprvu na Kypr, ale nakonec dopluly roku 814 př. n. l. až do severní Afriky a přistály poblíž Utiky, v příhodném mořském zálivu, chráněném výběžkem pevniny obrácené směrem k Sicílii. Zde se Tyřané usadili na rozlehlém pozemku, zakoupeném od místního vládce Hiarby, a jali se budovat město nazvané foinický Kart Hadaš, Nové Město, což řecky znělo Karchédón a latinsky Carthago (Kartágo).

Model foinické padesátiveslice (biremis)

O dalších osudech královny Didony vypráví romantická pověst, osvětlující pozdější zaryté nepřátelství, jež postavilo proti sobě Kartágo a Řím, který tehdy ještě neexistoval. Římský básník Vergilius ji zveršoval ve 3. zpěvu svého slavného eposu *Aeneis*: Řecký rek Aeneas prchající se skupinou krajanů z vyvrácené z Tróje doplul do afrického Kartága. Byl to statný, pohledný muž a krásná Dido zásahem boha lásky Amora, syna Venušina, vzplála k němu tak prudkým a vášnivým citem, že se s ním

bez váhání zasnoubila. Aeneas však, poslušen příkazu nejvyššího z bohů Jova, snoubenku tajně opustil a odplul do Itálie, určené mu sudbou jako nová vlast, ze které měla vyrůst světovládná říše římského národa.

Dido, bolestně zraněna Aeneovou zradou, proklela zpronevěřilého snoubence i jeho potomstvo a přivolala na ně strašlivou pomstu:

*Vy však, Týrané moji, jich děti i potomstvo všechno,
záštím stíhejte vždy, ten vděk mým prokažte kostem!
Nebudiz ničádných smluv ni lásky k těm národům nikdy,
nechat nějaký mstitel se z našich narodí kostí,
kterýž mečem i ohněm by dardanskou osadu stíhal,
teď neb později, a kdykoliv sil se nalezne dosti!*

Dardanskou osadou je míněn Řím, neboť Dardanos byl praotcem trójských králů, a protože Římané od nich odvozovali svůj původ, byl pokládán i za praotce jejich.

„Boj buď jim i potomkům jejich,“ volá zhrzená Dido, „toť kletba je moje!“ Zimničně se chvěje, zachváčena šílenstvím strašného úmyslu, zbledlá úzkostí smrti, zkaleným zrakem téká kolem sebe a poté vyběhne na vnitřní dvůr paláce. Tam je již připravena zřejmě na její příkaz vysoká hranice. Vystoupí až na její vrchol, kde je umístěno lože. Se zběsilou rozhodností vytrhne z pochvy meč, který jí daroval věrolomný Aeneas. Jen nakrátko zaslzí, přemožena vzpomínkou na krásné chvíle v tomto městě, jež založila. Ach, jak byla šťastna předtím, než se dardanské loďstvo dotklo kartaginského břehu! Kéž by se to nikdy nestalo! Sama pak na vrcholu hranice ulehne na lože a zaboří tvář do podušky se slovy: „Bez pomsty zemřu, zemřít však chci. Přeju si odejít k stínům. A ten proradný Dardan nechť přes moře zhlédne žár této hořící hranice! Ať přízrak mé smrti ho stíhá!“

Poté si před zraky svých služebnic do hrudi vrazí Aeneův meč. „... vřelou, kypící krví pění se meč a ruce rudnou. I zdvihá se pokřik v paláce vysokých síních a po městě zděšeném bouří pověst. Hned lkaní a pláč a žalostné úpění ženské v každém se ozývá domě a veškero ovzduší hlasným nářkem zní, jako kdyby se nepřítel vpádem Kartágo kácelo v prach i dávný Tyros a chvatem po střechách lidí i bohů se válel zuřivý plamen.“

Těžko dnes odlišit fantazii básníka a vyprávěčů od strohé historie skutečnosti. Jisté je, že v době, kdy se údajně odehrával tento truchlivý příběh, o Římu ještě nikdo neměl ani potuchy. Do rostoucího Kartága čas od času připlouvaly další vlny tyrských kolonistů, poslední z nich je zaznamenána koncem 6. století př. n. l. Zatímco mateřské město Tyros skomíralo, zastíněno rozpínavou Nabukadnésarovou říší, Kartágo se rozrůstalo, sílilo a osamostatňovalo. Postupně rozprostíralo svůj vliv i na ostatní foinická města v severní Africe a podmaňovalo si čím dál rozsáhlejší oblasti libyjského vnitrozemí. Proměňovalo se tak v silnou námořní velmoc, jež vysokou civilizovaností, velkým bohatstvím a mohutným obchodním i válečným loďstvem ovládala celé západní Středomoří. Již od poloviny 7. století si Kartágo začalo podmaňovat i foinické osady mimo severoafrické území. Pevnými vazbami obchodních styků, spolehlivě zajišťovaných řetězem svých kolonizačních základen, dostali Kartáginci pod svůj mocenský vliv Baleáry, Maltu, Sardinii, jižní Sicílii a po jistou dobu i Kypr.

Didonina smrt (Christophe Cochet, †1634)

Povstání žoldnéřů

Propuštěnci chtěli své peníze

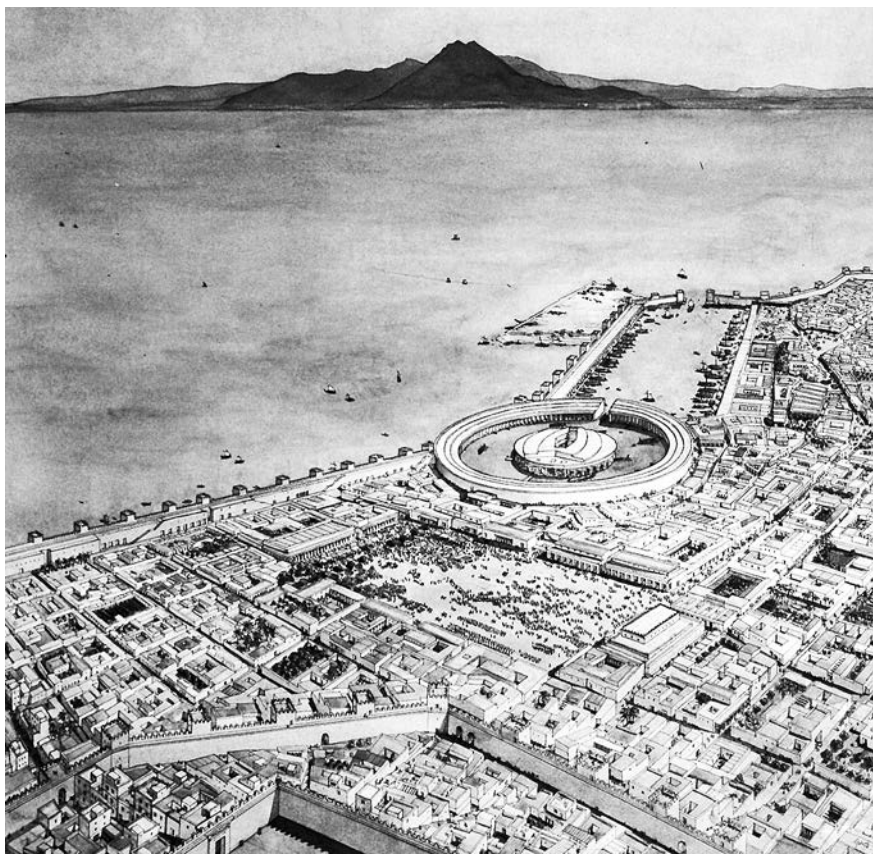
Psal se rok 241 př. n. l. Válkou vysílené Kartágo se ocitlo na pokraji zhroutení. Ze Sicílie, Sardinie a Korsiky se do něho vraceli žoldnéři a domáhali se zaplacení dlužného žoldu. Vrchní velitel kartáginských vojsk Hamilkar se smířil s uzavřením míru, ale nesouhlasil s úplným, ponižujícím podrobením Kartága. Znechucen ústupčivostí Velké rady, která se před Římem sklonila až na samé dno pokory, odevzdal velení nad vojskem Giskónovi, veliteli jezdecké Posvátné legie, složené z příslušníků aristokratických rodin. Zanevřel na kartáginskou vládu, v níž rozhodující postavení zaujali zbabělí kořistníci.

Podívejme se na tehdejší události, jak je vylíčil Gustav Flaubert: „Bylo to v Megaře, kartáginském předměstí, v Hamilkarových zahradách. Vojáci, jimž předtím velel na Sicílii, si dopřávali bohaté hody na oslavu výročního dne bitvy u Eryku, a protože tu nebyl jejich vojevůdce a jich bylo mnoho, jedli a pili a na nic se neohlíželi. Setníci v bronzových koturnech se rozložili na ústřední cestě pod purpurovou plachtou se zlatými trásněmi, která byla napjata od zdí koníren až nad první terasu paláce; prostí vojáci se rozložili pod stromy, kde bylo vidět četná stavení s plochými střechami, lisy, sklepy, skladiště, pekárny a zbrojnice s dvorcem pro slony, jámy pro divoké šelmy, vězení pro otroky. Kuchyně obklopovaly fíkovníky, smokvoňový háj přecházel až do mohutných valů zeleně, v nichž zářila granátová jablka z bílých houštín bavlníků; po větvích pinií se popínala réva obtížená hrozny; pod platany rozkvétalo pole růží, na trávnících se tu a tam kývaly lilie, cestičky byly vysypány čerstvým pískem a středem běžela z jednoho konce na druhý alej cypřišů tvořících jakési dvojité sloupořadí zelených obelisků. Zcela v pozadí nad tím vším se tyčilo na mocných základech čtvero terasovitých poschodí paláce zbudovaného ze žlutě žíhaného numidského mramoru. S mohutným přímým schodištěm z ebenového dřeva, jež neslo na rohu každého stupně zobce z přídě jedné dobyté galéry...“

To byla věru chyba, veliká chyba, že vláda dopustila, aby se ve městě shromáždily tlupy neurvalých žoldáků, kteří mírem přišli o zaměstnání a chtějí své slíbené peníze. Jsou skrz naskrz plni žlučovité zloby, že se nikdo nemá k tomu, aby jim zaplatil, co jim náleží za tvrdou službu a prolévání krve, cizí i vlastní. Jejich oblíbený velitel generál Hamilkar na to

vždycky svědomitě dbal, aby jim byl řádně vyplacen žold a vydán podíl na kořisti. Jenže Hamilkar se nepohodl s Radou, hodil všechno za hlavu a chce si napříště hledět jen svého hospodaření a svých obchodů. To mu teď mají vojáci za zlé. Že se vykašlal i na ně, kteří mu vždycky ochotně svěřovali své životy a pro něž každý jeho příkaz byl svatý. I na něj tak padá jejich rozhořčení nad nevděkem Kartága.

Rada ve snaze usmířit jejich rozhořčení přivolila, aby se utábořili v zahradách Hamilkarova paláce, byť za majitelovy nepřítomnosti a tudíž bez jeho vědomí. Jsou to přece jeho vojáci, i když bývalí. Ať velitel taky na své kůži pocítí důsledky své válkychtivosti. Suffetové obětovali i nějaké peníze na jejich pohoštění v naději, že s plným žaludkem

Punské Kartágo (kresebná rekonstrukce podle J. Galvina)

a v opileckém rozjaření se žoldnéři snáze vyrovnají se skutečností, že jejich požadavky nejsou splněny. Státní pokladna nemá tolik peněz, aby se jim mohlo vyplatit vše, co jim náleželo. A tak se tu v trávě mezi stromy lenivě povalují, opření o lokty, anebo posedávají se zkříženými nohama a cpou se pokrmý, které roznášejí polonazi otroci na mísách z pálené hlíny. Bývalí vojáci pocházející z nejrůznějších národů, Ligurové, Libyjci, Lusitánci, Baleárové, tmaví Numidané, Galové s vlasy svázanými na zátylku do uzlů... Anebo dřepí na sedačkách u stolů přinesených z vypleněných obydlí Mesary. Chtivě sahají do mís pro kusy pečeně z berana, vepře či býka, hltají kaši z pšenice, bobů i ječmene a prolévají hrdla vínem z měchů i vysokých amfor, hulákají a vyzpěvují oplzlé odrhovačky. Odvlékají do houští vzpouzející se otrokyně i povolné nevěstky, které sem z přístavní čtvrti přilákala vidina výdělku.

Objevil se generál Giskón, doprovázený tělesnou stráží z vysokých, urostlých příslušníků Posvátné legie. Žoldnéři se k němu houfně hrnou. Vědí, že má na starost vyplácení pohledávek. Ti, na které se dosud nedostalo, se hrubými hlasy dožadují uspokojení svých nároků.

„Uklidněte se! Někteří jste už dostali své,“ volá Giskón, „na další přijde řada zase zítra!“ Horkokrevný Gal si troufl mávat generálovi před obličejem taseným mečem. Jeden ze strážných jej prudce odstrčil ratištěm dlouhého kopí: „Co si to dovoluješ, volská tlamo!“ Bělovousý generál sebou škubl a úderem své zlatem zdobené hole do hlavy srazil neurvalce k zemi. Jeho galští soukmenovci mu s podrážděným křikem přibíhali na pomoc, ale pohled na obrovité ozbrojence z Giskónovy ochrany je přiměl, aby rychle zkrotli. Ani Giskón neměl zájem, aby došlo k střetu, který by vyvolal nebezpečné pozdvižení. Pospíšil si se svými strážci opustit zahradu, kde začala již převládat nezkrotná nevázanost. Vojáci v opilosti vyvrátili plot sousední okrasné zahrady paláce a s řevem a divokým chechtotem pochytili červené posvátné ryby rodiny Barků, chované v nádrži z modrého kamene, a opékali je na rožni a házeli do kotlů s vroucí vodou. Rozezlená Hamilkarova dcera Salambo, oděna v černý šat, provázena dvěma řadami kněží v bílých řízách s rudými trásněmi, sestoupila po palácových schodech mezi bezuzdně řádící vojáky. Prožijme s Flaubertem její rozhorlení, když je všechny přelétla dlouhým zděšeným pohledem a se skloněnou hlavou a rozepjatými pažemi zvolala: „Co jste to učinili! Co jste to učinili! Měli jste přece pro své potěšení chléb,

maso, olej ...“ Její hlas zněl zvučně, líce se jí barvily ruměncem. „Kde myslíte, že vlastně jste? V dobytém městě, nebo v paláci velitele? A jakého velitele! Znáte někoho ve svých domovech, kdo by uměl lépe svádět bitvy?“ Jemné chrípí se jí chvělo ... „Ach, ubohé Kartágo! Nešťastné město! Nemáš již jako kdysi na svou obranu silné muže ...“

Flaubert zasvěceně líčí, co se dělo dál: „Dva dny nato odtáhli žoldnéři z Kartága. Každému z nich dali zlatý peníz s podmínkou, že přeloží svůj tábor do Sikky, a řekli jim co nejlichotivěji: Zachránili jste Kartágo. Ale vyhladověli byste je, kdybyste tu zůstali; už by nebylo schopno platit. Odtáhněte! Později se vám odvděčí za vaši povolnost. Okamžitě vybereme daně; žold vám doplatíme a vystrojíme vám galéry, jež vás dovezou do vašich domovů.“

Žoldnéři se dali přemluvit. Odcházeli. Táhli Hámonovou ulicí a Cirtskou bránou, pomícháni, lučištníci s těžkoodenci, setníci s vojáky, Lusitanci s Řeky ... Vykračovali si pevným krokem a jejich těžké koturny duněly po dláždění. Brnění samý hrbol od zásahů střelami z katapultů a tváře zčernalé z úpalů bitev. Ze zarostlých úst vycházely chraptivé skřeky, rozervané drátěné košile tloukly o rukojeti mečů a děrami v krunýřích prosvítaly nahé údy. Sarissy, sekery, kopí, plstěné čepice, bronzové přílby, všechno se vzdouvalo v příboji zaplňujícím celou šíři ulice mezi vysokými domy až o šesti poschodích s omítkou natřenou přírodní smůlou ... Když se poslední hloučky mohutného lidského proudu vyřinuly z města, zavřely se za nimi brány a lidé s úlevou sestupovali z hradeb.

Žoldnéři táhli v neuspořádaných houfech zvedajících oblaka prachu zemědělsky obhospodařovanou krajinou s pláty polí a pastvinami, statkářskými dvorci i rolnickými osadami, vesele hlučeli a chvílemi si zpívali do kroku staré vojenské písně. Živili se ze zásob, které si v Kartágu zčásti nakradli a zčásti dostali od nedočkavých obyvatel, dychtících co nejdříve uvidět jejich paty. Svou stravu doplňovali kradenými hrozny z vinic, jež míjeli. U potůčků a řek se zastavili a spěšně a s veselým haslem a povykem odhazovali výzbroj i šatstvo, osvěžovali se koupelí, hltavě pili a napájeli i mezky a koně. V městě Tunétu, už daleko za Kartágem, někteří strávili noc v domech, nezřídka na loži, kde nebyli sami, někteří se utábořili u paty hradeb a usínali přikryti pláští a jiní dlouho klábosili u ohňů.

Míjely dny vyplněné vytrvalým, úmorným pochodem v roztroušených skupinách. Obdělávaná pole se pozvolna vytrácela, mizely palmové háje, zelené pásy olivovníků. Krajina krabatěla, přibývaly písčité pláně s ostnatým křovím a řídkou travou, na níž se pásla stáda ovcí, na obzoru se zvedaly červenavé pahorky a kopce.

Teprve sedmý den k večeru se unaveným houfům zjevila linie hradeb zbudovaných na skalnatém podkladu. Poutní město Sikka. S ubytováním v domech se nedalo počítat. Dvacet tisíc mužů s ranci, povozy a zvířectvem se do malého města, v němž vévodil rozložitý Venušin chrám se zlatou střechou a s rozličnými přístavbami, při nejlepší vůli nemohlo vejít. Žoldnéři o to ani neusilovali. Utábořili se před hradbami. Sporaďaně, po vojensku, jak byli zvyklí. Za horkých nocí by se dalo spát i pod širým nebem, ale vojáci si hbitě stavěli kožené i plátěné stany a chýše v pravouhlých řadách s uličkami.

Osazenstvo tábora mělo dosud co jíst. Obyvatelé města jim nosili chleba, mléko, ovoce, sýr, přivedli i nějaká dobytčata a pár ovcí, takže od táborových ohňů se šířila do okolí vábivá vůně opékaného masa. Přitom se vydatně popíjelo víno z amfor i měchů, a to rozněcovalo bujarou veselost, která zatím nebyla nikomu nebezpečná. Setníci i kmenoví náčelníci udržovali pořádek a kázeň, i když trochu rozvolněnou, o hádky a rvačky ovšem nebyla nouze. V hlučných, vojácky obhroublých rozhovorech co chvíli zaznívala zvědavá starost, jak dlouho asi budou tady čekat, než se objeví vyslanci z Kartága a přivezou podle ujednání pytle a koše se zlatými a stříbrnými penězi, jež jim punští bařtipáni dluží. Každý z vojáků si představoval, jak si báječně zařídí život, koupí si otroky, kteří na něj budou pracovat, a otrokyně, které mu budou po vůli a splní každé jeho přání, kdykoli se mu nějaké zachce mít, a pořídí si i dům.

Uběhlo několik dnů marného čekání. Nervozita narůstala. Do tábora docházeli opozdilci, většinou ranění a nemocní, kteří se belhali s obtížemi, namnoze o holi či berlich daleko za hlavním proudem, a s nimi zbědovaní libyjsí domorodci, zruinovaní daněmi a dluhy, vyhoštěnci, uprchlí otroci a zločinci. Spoléhali na pochopení vojenských rebelů, kteří stejně jako oni měli každý bezpočet důvodů k nespokojenosti. Hlasně projevovali svou zlost na kartáginskou vládu. Mezi těmito nespokojenci vynikal vášnivými buřičskými proslovy zejména Spendius, syn

řeckého rétora a etruské kuběny z Kampánie, který zbohatl kuplířstvím, ale při ztroskotání lodi přišel o všechnen majetek.

Spendius bojoval v řadách samnitských povstalců proti Římanům, ale padl do zajetí. Uprchl, ale byl znovu zajat a prodán do otroctví. Musel těžce pracovat v kamenolomu, pak nějakou dobu dělal topiče v lázních, nakonec byl přinucen usednout na veslařskou lavici válečné trirémy, zakusil hlad, hrubosti a surové zacházení i rány bičem. Za bitvy na moři využil příznivého okamžiku a z potápějící se galéry skočil do vln. Napůl utonulého ho z vody vylovili kartáginští námořníci. S ostatními zajatci byl pak uvězněn v kartáginském Domě otroků. Podle mírové smlouvy měli být všichni zajatci vráceni do Říma, a tam ho jako galejníka nečekalo nic dobrého. Vzbouření žoldnéři ho osvobodili a on se k nim z vděčnosti přidal. A nejenže přidal a držel se jich, jako by k nim patřil, ale sblížil se s jedním z jejich vůdců, libyjským jezdeckým velitelem Mathónem. Toho vytrvale přesvědčoval, aby se postavil do čela povstání těch silných mužů, kteří jen hoří záští a nic je nepoutá ke Kartágu, ani rodina, ani přísaha, ani bohové.

Jeho výmluvnost dokonale vystihl veliký Flaubert: „Rozumíš mi, vojákú? Chodili bychom zahaleni v purpur jako satrapové. Omývali by nás voňavkami; a otroky bych měl zas pro změnu já! Nemáš už dost spaní na tvrdé zemi, popíjení přidělových splašků a stálého poslouchání polnic? Nebo si snad chceš odpočinout později? Až z tebe strhnou krunýř, aby hodili supům tvou mrtvolu? Nebo snad o holi, slepý, kulhavý, sešlý budeš chodit od dveří ke dveřím a vyprávět o svém mládí malým dětem a prodavačům rosolu? Rozpomeň se na všechny nespravedlnosti velitelů, na táboření na sněhu, na pochody v slunečním žáru, krutou kázeň a věčnou hrozbu ukřižování! Po tolika útrapách ti na krk pověsili čestný řetěz, jako se věší na hruď oslům pás s rolníčkami, jimiž je ohlušují za pochodu, aby necítili únavu. Muž jako ty, udatnější než Pyrrhus! Kdyby se ti jen zachtělo! Ach! Jak budeš šťasten ve velkých chladných síních za zvuku lyr, rozložen na květinách, se šašky a ženami! Neříkej mi, že je to neuskutečnitelný podnik! Což žoldnéři už neovládli Regium a jiná opevněná místa v Itálii? Kdo ti brání? Hamilkar je nepřítomen; lid proklíná boháče, Giskón nemá vliv na zbabělce kolem sebe. Ale tys přece statečný, tebe poslechnou! Ujmi se nad nimi velení! Kartágo je naše, pusťme se do toho!“

Mathó však jeho výzvám odolával. Odmítal je s odůvodněním, že na něm spočívá kletba Molochova, což prý mu potvrdil v chrámu černý beran, který před ním couval.

Kteréhosi dne v podvečer konečně za žoldnéři do tábora přicestoval s početným doprovodem jezdců v lesklých krunýřích netrpělivě očekávaný kartáginský představitel vlády. Sám vznešený suffet Hannón, nevzhledný tlustoch s odulým, námahou zrudlým uhrovatým obličejem, posazeným na mohutný lalok podbradku, s boltci obtíženými zlatými náušnicemi a s tělem nechutně nadouvajícím drahocenné šarlatové roucho, zkrášlené zlatým náhrdelníkem s chrpově modrým drahokamem. Podpírán dvojicí otroků se s hekáním vysoukal z pozlacených nosítek s hedvábnými poduškami a rozhlédl se pohrdlivě po bobtnajícím davu, který se k němu sbíhal ze všech stran. Tóny stříbrných trubek byly pokynem, aby se shromáždění ztišilo, a hlasatel pateticky oznámil: „Nyní promluví veliký suffet Hannón!“

Tlustoch nasál vzduch širokým chrípím svého papouščího nosu a majestátně rozkročen vedle nosítek v zlacených šněrovacích botách sahajících až téměř ke kolenům začal punsky rozvláčně vysvětlovat, že válka a plnění mírových podmínek působí zemi nepředstavitelné potíže.

„Nastala neúnosná drahota, neboť je nedostatek lodí k dovozu potřebných věcí včetně potravin, nadto byla válkou ztracena velká území s polnostmi, které přinášely zisk...“

Punština byla sice v kartáginské armádě jazykem, kterým se vojáci zdravili, ale k velení a dorozumívání se již od Xanthippových časů používalo řečtiny, neboť naprostá většina příslušníků mnohonárodního žoldnéřského vojska punsky nerozuměla. Hannónovi to neuniklo. Nařídil proto svolat velitele čet a setnin, kteří ovládají punštinu, aby se jim vysvětlilo vše potřebné, a od nich se to pak dozvědí ostatní. Ozbrojenci práskali biči, aby vyklidili kolem suffeta prostranství pro ty, kdo mu byli schopni s porozuměním naslouchat.

„Mluv!“ volali na Hannóna punsky muži, kteří se kolem něj natlačili. „Jsme tady! Posloucháme!“

A suffet rozvinul svitek papyru, který mu na pokyn jeho tučné, zlatým náramkem ozdobené paže podal otrok, a počal předčítat, co všechno musí platit stát mnohem draž než dříve, opravy chrámů a svatyň,